

Punt de Vista

El Punt Avui expressa la seva opinió únicament en els editorials. Els articles firmats exposen les opinions dels seus autors.

GRUP HERMES

President: Joaquim Vidal i Perpinyà.
Consell d'Administració: Lúcia Vidal i Juventench (vicepresidenta), Eduard Vidal i Juventench, Esteve Colomer i Font i Joan Vall i Clara.
Consell Editorial: Xavier Albertí (president), Joan Villarroya (vicepresident), Joan Ballester, Maria Favà, Lluís Foix, Rosa Font, Jordi Maluquer, Jaume Oliveras, Vicent Sanchis, Llorenç Soldevila, Antoni Vila Casas i Pep Collelldemont (defensor del lector).

Direcció Executiva: Joan Vall i Clara (conseller delegat), Xevi Xirgo (Informació General), Emili Gispert (Informació Esportiva), Toni Muñoz (Serveis), Josep Madrenas (Webs i Sistemes), Albert París (Comunicació), Anna Maria Ribas (Gerència Comercial), Miquel Fuentes (Administració i RH), Lluís Cama (Producció), Concepció Casals (Distribució) i Ricard Forcat.

MECENES, ESCRIPTOR, PINTOR, MELÒMAN I POLÍTIC DEL CATALANISME REGIONALISTA

Joaquim Nadal i Farreras

Historiador

El primer Xavier Monsalvatje

L'any passat vam commemorar el centenari del naixement de Xavier Monsalvatge i Bassols (Girona, 1912 - Barcelona, 2002). Justament una de les aportacions més rellevants d'aquest centenari va ser el llibre de José Guerrero Martín *Xavier Monsalvatge, administrador de armonías y silencios. El azar, la equidistancia y la fuerza del destino* (Barcelona, Témenos, 2012). El seu biògraf explica en el primer capítol, *Adiós a la vida*, com Monsalvatge, ja malalt, es va negar a canviar de llit i va implorar als seus familiars que el deixessin morir en aquell llit: "Perquè en aquest llit hi van morir el meu pare i el meu avi." Era un llit d'origen olotí amb una capçalera amb una talla policromada de la Mare de Déu del Tura.

L'AVI PATERN ERA Francesc Monsalvatje i Fossas (Olot, 1853 - Girona, 1917), banquer i historiador instal·lat a la sucursal de la banca familiar a la pujada del Pont de Pedra de Girona, i dedicat a les *Noticias históricas* (26 vol.) del comtat de Besalú, obra de reconeguda aportació documental.

EL PARE ERA Francesc-Xavier Monsalvatje i Iglésias (Olot, 1881-1921), a qui Josep Pujol i Coll ha dedicat el llibre *Perfiles de Xavier Monsalvatje (1881-1921)*, Girona, Fundació Valvi-Curbet ed. 2012. En el trànsit del pare al fill es va decidir el canvi de la grafia del cognom de *Monsalvatje* a *Monsalvatge*. He estat a punt de titular aquest article *L'altre Xavier Monsalvatje*, però finalment m'he decidit per la primàcia cronològica i per deixar ben clar que l'un sense l'altre no es podrien entendre.

AVUI, DONCS, VULL SUBRATLLAR la importància del volum de Josep Pujol, que és molt més que una biografia de Xavier Monsalvatje, el jove i diletant banquer, escriptor i pintor olotí que, instal·lat a Girona, se'n va enamorar i va somoure els fonaments de la ciutat morta, al gust del decadentisme de l'època, i la va sacsejar amb el seu cosmopolitisme i el seu entusiasme per la música, la literatura i l'art, també la moda, que es desenvolupava al centre d'Europa i que arribava aquí amb comptagotes de la mà de personatges com ell i també de l'arquitecte i amic seu Rafael Masó. Els viatges i la correspondència són el testimoni privilegiat que ens aporten les pistes per tal de reconèixer l'aire fresc i renovador que va arribar a la ciutat "negra i trista", per dir-ho amb paraules de Carles Rahola en el pròleg a *Ombres* (Girona, establiment tipogràfic de Pacia Torres,

XAVIER PORRATA

1906), el primer aplec d'articles i narracions publicat per Xavier Monsalvatje en format de llibre. Van seguir amb intermitència alguns llibres més: *Terra de gestes i de beutat. Girona* (conjuntament amb Joaquim Pla, Girona, Tipografia Dalmau Carles, 1917), *L'anell triangular de la deessa* (Barcelona, Imp. Ràfols, 1920), *Guia de Gerona y su provincia* (conjuntament amb Joaquim Pla Cargol, Josep Esteve i Manuel Ibarz Grao, Girona, Dalmau Carles Pla, 1921), i el llibre pòstum editat a cura de Joaquim Pla *Proses del viure a Solius* (Girona, Dalmau Carles Pla, 1922).

JOSEP PUJOL RESSEGUEIX LA NISSAGA des del segle XIV i en un itinerari que va des

Va deixar en pocs anys una empremta eterna a la ciutat que el va enamorar

del mont salvatge de la Comafreda, a Sant Joan de les Abadesses, fins a Olot, Figueres, Girona i Barcelona, en un trànsit des de l'activitat pagesa fins al desenvolupament de la filatura i de negocis financers. Aprofundeix en els contactes artístics i intel·lectuals, en la fal·lera pels ex-libris d'alguns dels membres de la família i en l'intent, l'any 1909, de fer de Figueres un centre d'irradiació cultural com era Besiers amb la representació a l'aire lliure de *Canigó*, de Verdaguer, sota la direcció teatral d'Adrià Gual, l'adaptació teatral de Josep Carner i il·lustracions musicals de Jaume Pahissa. L'intent parcialment fallit a causa de la tramuntana el 1909 porta Pujol a afirmar que "Figueres no va ser la Besiers catalana, ni els Monsalvatge varen reconvertir-se en empresaris de turisme cultural".

PERÒ L'EPISODI FIGUERENC promogut per una altra branca ens posa en antecedents de la clara vocació d'agitació cultural que Xavier Monsalvatje va assajar amb èxit a Girona, primer impulsant la revista *En-derroch* i els seus Jocs Florals de 1902, que van tenir continuïtat ja fora de l'aixopluc de la revista. I també amb la societat Athe-

nea, del 1913 al 1917, recollint les dèries iconoclastes de la colla d'amics inicials, Monsalvatje, Miquel de Palol, Prudenci Bertrana i Carles Rahola, i la construcció d'amistats transversals amb Rafael Masó, Joaquim Pla i Cargol i Tomàs Sobrequés, impulsor de *Scherzando*, paradigma de la vida musical de la ciutat.

PUJOL DESGRANA, com les monges d'una taronja, el conjunt de l'obra literària de Monsalvatje, que només es pot entendre si resseguim el trànsit d'estils i preocupacions, en el conjunt d'articles publicats en moltes revistes de Girona i de Barcelona com ara *Joventut*, *Lletres*, el *Suplement Literari de l'Autonomista*, *Cultura*, *Scherzando*, *Ploma i Llapis* i *El Poble Català*. El llibre de Pujol incrusta els textos de Monsal-

vatje, en una mena d'edició de l'obra completa, integrant-los en la seva pròpia aproximació i anàlisi: *Primeres obres*, *Ombres*, *Miniatures*, *Cançons a Emmo*, *Articles a Girona* i *Miniatures cristianes*, per fer una síntesi de l'obra dispersa i de l'obra aplegada. Transició del romanticisme vuitcentista al modernisme tocat pel decadentisme, al noucentisme reformador i classicitzant (recordem la passió de Monsalvatje per Fidel Aguilar). Amb precisió d'orfebre, Pujol construeix un edifici complet, complex, coherent i il·luminador que brilla amb llum pròpia en la pulsio reformista dels articles dedicats a Girona i amaratats de voluntat de canvi i d'inspiració de polítiques com ara *Pro Devesa* (el Gironès, 1916) i, sobretot, el text *La Girona Nova*, que Monsalvatje escrigué per al catàleg de l'exposició d'Artistes Gironins a les Galeries Laietanes (juny de 1918).

MECENES, ESCRIPTOR, PINTOR, melòman i polític del catalanisme regionalista, Xavier Monsalvatje va deixar en pocs anys una empremta eterna a la ciutat que el va enamorar i a la qual va dedicar amb Joaquim Pla una mena de llibre manifest inigualable.